

The main results of the study: The universal destination of good is intended to stimulate the further development of the humanitarian economy, oriented to the moral values of Christian culture. Moral values are reminiscent of the origins and purpose of the common good – the creation of a solid and just world in which material possessions are of secondary importance, which does not exclude their positive content. Positive content appears when the blessing is the result of the process of material and spiritual production, using the existing technical and economic potential, and inseparably from the spiritual potential of the person (creative economic initiative, ingenuity, planning, etc.), which are realized by human labor, increase the welfare of all people and peoples, prevent their marginalization and exploitation. The principle of universal destination of good requires joint efforts aimed at creating such socio-economic, political and cultural conditions that guarantee the holistic development of every person and all peoples in general, so that they can all contribute to the creation of a more or less humane and meaningful world.

Summary conclusions: The Magisterium of the Catholic Church has formulated and advocates a position according to which the principle of universal destination of good requires joint efforts aimed at creating such socio-economic, political and cultural conditions that guarantee the continuous holistic development of everybody as a person and the human community as a whole, in order to all of them could contribute to the development and perfection of the humane and God-inspired world – "the civilization of love".

Keywords: good, universal destination of good, responsibility and common good, common good and universal destination of good.

УДК 272:2-18

І. М. Фенно, канд. філос. наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ВЧЕННЯ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ

Стаття присвячена аналізу особливостей соціально-економічного вчення Католицької церкви. Соціальне вчення Католицької церкви в середині ХХ століття, особливо після Другого Ватиканського собору пропонує змістовні та обґрунтовані позиції включеності церкви у різні виміри суспільного буття, серед яких активне залучення громадян в управління державою, прийняття рішень та усвідомлення своєї відповідальності за розвиток різних сфер суспільства, участь у економічному регулюванні та господарському управлінні. Автор зосереджує увагу на позиції РКЦ щодо основних аспектів економічної складової людської поведінки, соціально мотивації як одного з чинників економічного поступу, морально етичних засад підприємництва. Соціально-економічне вчення Католицької церкви в першу чергу надає етично-моральнісну та ціннісну основу для практичного втілення її в життя вірянином. Варто однозначно констатувати, що РКЦ не пропонує будь-яких економічних чи соціально-політичних систем та програм, натомість пропонує свої принципи та настанови, що мають послужити для економічного поступу, в основі яких є гідність людини.

Ключові слова: Католицька церква, економічне вчення, гідність людини, підприємництво, соціальна доктрина.

Релігійний аспект підприємницької діяльності й питання мотивації та цінностей, на основі яких віруючі людини займаються підприємництвом, довгий час перебували поза увагою наукових розробок. Однак варто констатувати той факт, що християнська традиція загалом і соціальна доктрина Католицької церкви зокрема містить такі настанови. В той же час відомими є приклади, коли в основі аналізу стояло питання залежності конфесійних своєрідностей протестантизму та соціальної і економічної активності людини у викладі Макса Вебера, а виникнення "духу капіталізму" пов'язувалося з особливостями економічного вчення та християнської етики.

Варто вказати, що і в нинішній час існує переконання, що діяльність церкви пов'язана виключно з "небесними" справами, духовним і моральним виміром життя людини та в кінцевому рахунку її вічним спасінням. А питання, що лежать поза цією основною місією церкви не повинні входити в коло її компетенцій. Тому соціально-економічні, політичні, екологічні аспекти життя людини і суспільства мають залишитися поза опікою церкви, а тому не повинна втручатися у справи соціально-економічного життя, які нібито лежать поза її компетенцією. Тому власне постають: які є підстави для соціально-економічного вчення церкви, чи повинна церква бути активним актором громадянського суспільства.

Економічне вчення Католицької церкви як частину соціальної доктрини РКЦ ґрунтовно аналізувати у своїх працях М.Е. Хобгуд "Католицьке соціальне вчення та економічна теорія", Ф. Бут "Католицьке соціальне вчення та ринкова економіка", Д. Швіндт "Католицьке соціальне вчення: нова синтеза (від *Regum Novarum* до *Laudato Si'*)", Дж. В. Хейр "Католицьке соціальне вчення та виклики майбутнього". Окремі питання засад економічної діяльності людини заради досягнення спільного блага розглядали С. Ленахан, Т. Фокс, Ф. МакХаг, Й. Гьофнер. Серед вітчизняних дослідників варто відзначити доробок О. Шепетьяка, М. Кияка, О. Буравського, В. Жуковського, П. Костюка.

Соціальне вчення Католицької церкви в середині ХХ століття, особливо після Другого Ватиканського собору (1962-1965), пропонує досить змістовні та обґрунтовані позиції включеності церкви у різні виміри суспі-

льного буття, серед яких пропонується осмислення проблем, які пов'язані з активним залученням громадян в управління державою, прийняттям рішень та усвідомленням своєї відповідальності за розвиток різних сфер суспільства, участю у економічному регулюванні та господарському управлінні. Пропонує соціальна доктрина РКЦ також дуже чіткі відповіді на питання економічної складової людської поведінки, соціально мотивації як одного з чинників економічного поступу, морально етичних засад побудови підприємництва. Таким чином, метою даної статті є виявити сутнісні характеристики економічного вчення Католицької церкви.

Включення питань економічного життя до соціального вчення Католицької церкви влучно обґрунтовує богослов В. Жуковський наступним чином: "Термін "економіка" походить від грецького слова *oikonomia* (*oikos* – домашнє господарство, оселя, середовище, *nomos* – закон), що означає "містечко, закон ведення домашнього господарства". Вже в античній Греції з'явилися книги про мистецтво ведення господарства (економії). Поняття *oikonomia* (вже як ікономія) є також одним з найважливіших у християнському богослов'ї і означає "божественний промисел щодо людини і всього створеного світу", тобто все, що Пресвята Трійця звершує у справі відкуплення, оправдання, спасіння, обоження людини і переображення світу. Таким чином, одним терміном позначені дві, здавалось би, неспівставні реальності – господарювання людини і "господарювання" Бога. Але насправді ці реальності можуть і повинні бути поєднані, бо лише тоді, з Божим благословенням і у Бозі, господарювання людини буде правдиво успішним і ефективним" [2].

Соціально-економічне вчення Католицької церкви в першу чергу надає етично-моральнісну та ціннісну основу для практичного втілення її в життя вірянином. Варто однозначно констатувати, що РКЦ не пропонує будь-яких економічних чи соціально-політичних систем та програм, не втручається в питання економічного життя, натомість пропонує свої принципи та настанови, які мають послужити для економічного поступу. В основі цих принципів та настанов є гідність людини, а відтак Католицька церква в економічній діяльності людини плекає дотримання цієї цінності. Таким чином, церква

відчуває свою відповідальність і необхідність свого служіння людству, це стимулює її розповсюджувати свою релігійну і духовну місію на ті сфери і ділянки, які здавалось би з першого погляду не входять в її коло. Оскільки церква має величезний досвід спостереження за всією людською дійсністю і залученості до визначення моральних орієнтирів людства, остільки церква сприймає різні сфери життя суспільства як простір для евангелізації. Це означає, що церква вбачає наявність у Святому Письмі ключових тез, які здатні "пролити світло" на суспільну діяльність і пропонує вірянам та суспільству прийняти ці тези як основу для свого життя та діяльності.

Соціально-економічні питання починають розглядатися Католицькою церквою від кінця XIX століття, а саме вже у 1891 р. виходить енцикліка папи Лева XIII *Regrum novarum* (Нові речі), яка стала вагомим кроком у формуванні соціальної доктрини РКЦ. Будучи радикальною та навіть в дечому революційною, ця енцикліка кардинально змінила вектор думки і позицію самої Католицької церкви, що М. Мариневич означив наступним чином: "Я би дозволив собі навіть метафоричний вислів: з того часу не людина зобов'язана була орієнтуватися на Церкву, а Церква розвернулася до людини" [5].

Серед головних документів, які в подальшому означували формування Соціальної доктрини Католицької церкви варто вказати наступні: *Quadragesimo anno* (енцикліка папи Пія XI "Рік сорококовий", 1931); *Mater et Magistra* (енцикліка папи Івана XXIII "Матір та Наставниця", 1961); *Rasem in terris* (енцикліка папи Івана XXIII "Мир на землі", 1963); *Gaudium et spes* (Душпастирська конституція Другого Ватиканського Собору "Радість і надія", 1965); *Populorum progressio* (енцикліка папи Павла VI "Поступ народів", 1967); *Octogesima advenies* (енцикліка папи Павла VI "Наближення вісімдесятих", 1971); *Laborem Exercens* (енцикліка папи Івана Павла II "Працюю своєю", 1981); *Sollicitudo rei socialis* (енцикліка папи Івана Павла II "Турбота про соціальну дійсність", 1987); *Centesimus annus* (енцикліка папи Івана Павла II "Сотий рік", 1991); *Caritas in Veritate* (енцикліка папи Бенедикта XVI "Любов в істині", 2009); *Laudato si'* (енцикліка папи Франциска "Хвала тобі", 2015).

Соціально-економічне вчення Католицької Церкви ґрунтується на основних принципах соціальної доктрини Католицької церкви і ми бачимо, як значення цих принципів розгортається в економічній площині. Найважливішими такими принципами, за визначенням самої Католицької церкви, є: людська гідність, спільне благо субсидіарність, персональність, солідарність. Ці принципи варто розглядати в єдності і нерозривності, адже тільки так можна досягти цілісності і системності у бачення соціальної дійсності Католицькою церквою. Це ті засадничі основи, які пронизують усі сфери людського життя, і на основі необхідно формувати соціальну реальність.

Принцип спільного блага, який має стати основою усіх сфер суспільного життя для набуття повноти свого змісту, витоково пов'язаний визнанням гідності кожної людини, єдності та рівності всіх людей. У першому і загальноприйнятому значенні спільне благо означає "сукупність суспільних умов, які дозволяють найповніше і найшвидше досягти сповнення як окремої людини, так і суспільства. Спільне благо – це не проста сума окремих благ кожного суб'єкта суспільства. Воно належить кожному, одночасно залишаючись "спільним", оскільки неподільне, і досягти, збільшити і зберегти його, зокрема й на майбутнє, можна тільки разом. Так само, як моральний вчинок людини полягає в тому, щоб творити добро, так і суспільна діяльність набуває своєї справжньої величі, коли спрямована на досягнення спільного блага. Адже спільне благо можна розуміти як суспіль-

ний і спільнотний вимір морального добра" [4, с.111]. У зв'язку з цим розгортається і осмислення Католицькою церквою сутності економіки, влучне тлумачення якого подав кардинал Йозеф Гьофнер. Він стверджує, що з суто формальної точки зору сенсом економіки є не звичайна торгівля чи засади раціонального господарювання, не технократія чи рентабельність, і навіть не задоволення потреб якомога більшої кількості людей. Об'єктивна мета економіки, за словами Й. Гьофнера, насамперед у стабільному і неухильному творенні тих передумов, які уможливлювали б індивідам і суспільним групам гідний розвиток [1, с.166].

Соціальна доктрина Католицької церкви, виходячи з власних засадничих принципів, наголошує, що економіка має моральний вимір. Це прослідковується вже від перших кроків розгортання соціально-економічного вчення церкви. Папа Пій XI в енцикліці *Quadragesimo anno* так говорить про зв'язок між економікою і мораллю: "Навіть якщо економіка та етика опираються на власні принципи, було б помилковим вважати, що економічний і етичний виміри настільки відрізняються поміж собою, що жодним чином не залежать один від одного. Очевидно, закони, які називають економічними, походять з природи матеріальних речей і з природи душі й тіла людини та визначають можливості і межі того, що не можна досягти людськими зусиллями в економічній сфері, а що можна і якими засобами. Однак сам розум, осягаючи індивідуальну й соціальну природу речей і людей, легко визначає мету, яку Господь заклад в основу економічної діяльності. Лише завдяки моральному закону, що спонукає нас на пошуки вищої мети в нашій діяльності, людина прагне знайти в кожній окремій формі діяльності ті проміжні цілі, що призначені природою чи радше Богом – Творцем природи, – і належним чином підпорядкувати всі часткові цілі найвищій і кінцевій меті" [6].

Розгортаючи свою думку про мету економіки загалом, католицьке соціальне вчення актуалізує питання призначення підприємств та підприємницької діяльності. Підприємства мають також служити спільному благу, адже створення товарів і послуг, які повинні задовольняти інтереси різних цільових груп, передбачає за логікою ефективності та раціональності збільшення багатства всього суспільства, оскільки збагачуються за сприятливих умов не лише власники, а й інші сторони, що беруть участь у його діяльності або дотичні до неї. Окрім такої економічної функції, підприємство виконує також соціальну функцію, бо створює можливості для зустрічі, співпраці і розвитку здібностей людей, які разом працюють. Таким чином, економічний вимір підприємства зумовлює досягнення не тільки економічних, а й соціальних та моральних цілей, єдність яких дає найоптимальніші результати. Досягаючи мети в економічних термінах та критеріях, підприємство повинно не залишати осторонь, а навпаки вибудовувати свою політику та діяльність на тих цінностях, що забезпечують реальний розвиток людини і суспільства. Із цієї персоналістичної і спільнотної точки зору, "підприємство – це не тільки "об'єднання капіталу", це ще й "об'єднання людей"", у якому вони в різний спосіб беруть участь і несуть відповідальність, залежно від того, чи вкладають у розвиток виробництва свій капітал, чи свою працю" [4, с.213].

Згідно з соціальною доктриною Католицької церкви, суб'єкти підприємства та підприємницької діяльності повинні враховувати, що суспільство має становити благо для всіх (спільне благо), а дбати про задоволення виключно особистих інтересів. Тільки завдяки усвідомленню та прийняттю такої позиції можна побудувати економіку, яка по-справжньому служитиме людству, і розробити програми реальної співпраці між різними

учасниками трудового процесу та підприємницької діяльності. Важливим і значущим прикладом такого підходу для Католицької церкви є діяльність кооперативів, підприємств малого і середнього бізнесу, ремісничих підприємств і сільськогосподарських підприємств сімейного типу. В Соціальній доктрині РКЦ підкреслюється той внесок, який вони роблять у підвищення цінності праці, особистої і соціальної відповідальності.

Свобода людини, що є визначальною характеристикою, переноситься і в економічну площину. Свобода в економічній сфері постає для Католицької церкви фундаментальною цінністю і невід'ємним правом, яке необхідно утверджувати та захищати як на індивідуальному рівні, так і на спільнотному. Однак в першу чергу мова має йти про індивідуальну свободу, завдяки якій людина може реалізовувати свої здібності і таланти, при цьому реалізуючи свою ініціативу в різний спосіб. "Кожен має право на економічну ініціативу; кожен може відповідно використовувати свої таланти, щоб сприяти достатку всіх і щоб зібрати справедливі плоди своїх зусиль" [4, с. 211]. Говорячи про різні види діяльності слід враховувати, що людина реалізує себе через творчість, яка в економічній діяльності та бізнесі виявляє себе через інновації та плануванні. "Організувати виробничу діяльність, її тривалість, переконатися, що вона відповідає потребам, піти на певний ризик – усе це також становить джерело добробуту сучасного суспільства. Отож, цілком очевидна нинішня вирішальна роль упорядкованої і творчої праці, відтак її складових – ініціативності і підприємництва" [4, с.212].

Соціальна доктрина Католицької церкви велике значення надає економічній ініціативі, адже це прояв людського інтелекту, і необхідності відповідати на потреби людини творчо і спільно, а творчість і співробітництво постають рисами справжньої ділової конкуренції. Почуття відповідальності, що постає з вільної економічної ініціативи, набуває не тільки форми індивідуальної чесноти, необхідної для особистого розвитку людини, а й соціальної чесноти, яка є обов'язковою складовою розвитку спільноти, що базуються на принципах солідарності та субсидіарності.

Не оминає своєю увагою Католицька церква питання прибутку та прибутковості підприємств, адже це важлива складова економічної діяльності. Віддаючи належну роль прибутку, як показника першого показника ефективного функціонування підприємства, соціальна доктрина церкви звертає увагу на соціальні виміри роботи підприємства і наполягає на тому, що необхідно враховувати як умови праці людей, так і інші виробничі чинники на підприємстві, які засвідчують гідне і шанобливе ставлення до людини. Як зазначає український дослідник М. Кияк, без сумніву, ринкові механізми несуть певні позитиви: полегшують обмін продуктами, в центр інтересів ставлять волю і схильності людини, але разом з цими ж ринковими механізмами пов'язана небезпека ідопоклонства, яке не приймає до уваги існування тих вічних благ, що за своєю природою не можуть бути товаром [3, с.75]. Оскільки показники прибутковості підприємства не завжди засвідчують належне служіння суспільству. Наприклад, "трапляється, що з фінансовими звітами все гаразд, а люди – найцінніший скарб фірми – зазнають принижень, а їхня гідність – образ" [4, с.214]. Це відбувається тоді, коли підприємство становить частину соціокультурної системи, де панує експлуатація людей, зневажаються вимоги соціальної справедливості і порушуються права працівників.

Як зазначається у Соціальній доктрині Католицької церкви, необхідно, щоб усередині підприємства гармо-

нію та нерозривно поєднувались дві цілі, а саме досягнення прибутку та безумовний захист гідності людей, які працюють на різних його рівнях, від найнижчих посад до керівних. Ці дві цілі абсолютно не суперечать одна одній і не взаємовиключають одна одну, оскільки, з одного боку, було б нереально забезпечити майбутнє фірми без виробництва корисних товарів та послуг і без отримання прибутку – результату конкретної економічної діяльності; з іншого боку, якщо працівникам надається можливість розвитку, це сприяє підвищенню рівня продуктивності та ефективності праці. Підприємство повинно бути спільнотою солідарності, яка не обмежуватиметься власними інтересами, а рухатиметься у напрямку "соціальної екології" праці і робитиме внесок у спільне благо, зокрема охороняючи навколишнє середовище" [4, с.214].

Сьогодні підприємства працюють у ширшому економічному контексті, де національні держави демонструють обмеженість у керуванні стрімкими процесами перетворень, що впливають на міжнародні економічні і фінансові відносини. Це змушує підприємства брати на себе нову і більшу, порівняно з минулим, відповідальність. Їхня роль, як ніколи, стає вирішальною у справі істинного цілісного і солідарного розвитку людства. Так само важливе, з цього погляду, усвідомлення, що "розвиток або охоплює всі регіони світу, або відбувається регрес навіть у регіонах, позначених постійним рухом вперед. Це засвідчує природу істинного розвитку: або всі народи світу беруть у ньому участь, або цей розвиток не є справжнім" [4, с.215].

Цікавою і доречною є думка українського релігієзнавця О. Шепетька з цього приводу, який зазначав, що "важливою вимогою католицьких мислителів, яку вони ставлять перед економікою, є принцип солідарності, що ґрунтується на Христових заповідях любові. Солідарність передбачає взаємодопомогу, опіку над тими, які неспроможні самі про себе подбати тощо. Принцип солідарності передбачає: той, хто має надлишок, готовий поділитися з тим, в кого брак основних засобів виживання. Саме тут з'являється Ахіллесова п'ята католицького осмислення соціально-політичних проблем. Католицькі економісти та соціологи наголошують на державному регулюванні економічних процесів і систем розподілу матеріальних благ. Державне регулювання має стати посередником для досягнення соціальної справедливості, будуючи систему солідарності" [7].

Аналізуючи різні аспекти економічного життя, РКЦ зупиняє свою увагу і на питання ролі власника і керівника підприємства, оскільки вони, маючи першорядне значення із соціальної точки зору, перебувають у центрі технічних, комерційних, фінансових і культурних зв'язків. А відтак, враховуючи цю багатовекторність, рішення які приймаються, мають свій вплив не тільки на вузьке коло діяльності підприємства, а впливають на дедалі більшу площину економічну та соціальну. Тому ефективна розробка та здійснення функціональних обов'язків власника і керівника підприємства передбачає врахування цих обставин і постійного оновлення. "Власники і керівники підприємства не повинні зосереджуватися виключно на економічних цілях компанії, критеріях економічної ефективності і "капіталі" як сукупності засобів виробництва. Їхній обов'язок полягає також у тому, щоб проявляти повагу до людської гідності своїх працівників. Адже працівники – "найцінніший капітал підприємства" і вирішальний фактор виробництва".

Таким чином, економічна діяльність повинна здійснюватись в першу чергу на моральних засадах, і поставати взаємним служінням, яке базується на принципах

солідарності та спільного блага; з одного боку реалізовуючись через виробництво корисних для людини товарів та послуг, а з іншого боку поставати умовою розвитку людини власних здібностей та талантів. Економічна діяльність дає можливість кожній людині втілювати в життя солідарність і виконувати покликання до "сопричастя з іншими, для чого і створив її Бог". Католицька церква вбачає у економічній діяльності справжній виклик для людини, оскільки розробка і реалізація соціально-економічних проектів здатні зробити суспільство справедливішим, а світ гуманнішим. Реалізуючи в такий спосіб економічну діяльність людина та суспільство спільно зростають та змінюються. Папа Римський Пій XI розвинув цю думку, звертаючи увагу, що фахівці з соціальних проблем палко прагнуть того, що вони називають досконалою "раціоналізацією" економічного життя, щоб повернути йому здоровий і справедливий устрій. Однак "устрій цей, якого й Ми палко бажаємо і всіма засобами йому сприяємо, буде неповним і недосконалим, якщо всі форми людської діяльності не узгоджуватимуться між собою і не змагатимуть до того, щоб, наскільки це можливо для людини, досягти чудової єдності з божественним планом; можна сказати, що це той досконалий устрій, що його проголошує Церква і вимагає сам здоровий глузд: тобто, щоби всі речі були спрямовані до Бога як до першої і остаточної мети будь-якої діяльності у створеному світі, і щоби всі створені речі розглядали як прості знаряддя, які вживають для того, аби досягти цієї найвищої мети" [6]. В такому розумінні засад економічного та суспільного життя фе-

номену споживацтва не буде місця, оскільки налаштованість людей зміниться з настанови "мати" на настанову "бути", що передбачатиме формування зрілої особистості. І саме за таких обставин відбудеться переформатування способу життя людини та суспільства на такий, в якому пошуку істини, краси, добра і правди заради спільного вдосконалення стануть пріоритетними чинниками, що визначатимуть споживання, заощадження чи інвестування.

Список використаних джерел:

1. Гюфнер Й. Християнське суспільне вчення / Й. Гюфнер; наук. ред., передмова о. І. Гаваньо. – Львів: Свічадо 2002. – 304 с.
2. Жуковський В. Християнин та світ економіки [Електронний ресурс] / В. Жуковський Християнин і світ. – Режим доступу : <http://xic.com.ua/slovo-redaktora/7-hrystyjanyu-i-svit-ekonomiky>. – Назва з екрану.
3. Кияк М. Еволюція положень соціальної доктрини Римокатолицької церкви стосовно проблеми гуманізації економіки / М. Кияк // Українське релігієзнавство. – 2007. – № 43. – С. 70-76.
4. Компендіум соціальної доктрини Церкви / Переклад Ольга Живиця. – К.: Кайрос 2008. – 546 с.
5. Маринович М. Митрополит Шептицький та його послання "О квестії соціальній" [Електронний ресурс] / М. Маринович. – Режим доступу : https://risu.org.ua/article_print.php?id=60496&name=materials_conferences&lang=ua&. – Назва з екрану.
6. Пій XI Quadragesimo anno [Електронний ресурс] / Пій XI. – Режим доступу : <https://zbruc.eu/node/58400>. – Назва з екрану.
7. Шепетяк О. Сучасне богослов'я і проблема економіки / Шепетяк О // Проблеми гуманітарних наук. Філософія. – 2014. – Вип. 33. – С. 151–161.
8. Booth F. Catholic Social Teaching and the Market Economy [Електронний ресурс] / F. Booth. – Режим доступу : <https://iea.org.uk/publications/research/catholic-social-teaching-and-the-market-economy>. – Назва з екрану.

Надійшла до редколегії 25.11.18

I. M. Fenno

FEATURES OF THE SOCIO-ECONOMIC TEACHING OF THE CATHOLIC CHURCH

The article is devoted to the analysis of the peculiarities of the socio-economic teaching of the Catholic Church. The social doctrine of the Catholic Church in the middle of the twentieth century, especially after the Second Vatican Council, provides meaningful and substantiated positions on the inclusion of the church in various dimensions of social life. Among them are also active involvement of citizens in state governance, decision-making and awareness of their responsibility for the development of various spheres of society, participation in economic regulation and economic management. The author focuses on the position of the RCC on the main aspects of the economic component of human behavior, social motivation as one of the factors of economic progress, moral and ethical principles of entrepreneurship. Socio-economic doctrine of the Catholic Church in the first place provides an ethical moral and valuable basis for the practical realization of it in the life of the believers. It is clear that the RCC does not offer any economic or socio-political systems and programs, instead it proposes its principles and guidelines, which should serve for economic progress, based on human dignity.

The economic teaching of the Catholic Church is based on the main principles of the social doctrine of the Catholic Church and the significance of these principles unfolds in the economic plane. The most important of these principles, according to the definition of the Catholic Church itself, are the common good, subsidiarity, personality, and solidarity. These principles should be considered in the unity and inseparability, since only this can be achieved the integrity and systemic of the vision of social reality by the Catholic Church. These fundamental foundations penetrate in all spheres of human life.

Economic activity must be provide on the moral grounds and must be a common service based on the principles of solidarity and common good. On the one hand, the production of goods and services are useful for man, and on the other hand, it is a condition for the development of a person's own abilities and talents. Economic activity enables every person to realize solidarity and fulfill the vocation for "communion with others, for which God has created it". In such an understanding of the principles of economic and social life, the phenomenon of consumerism will not exist, because the mood of people will change from the principle "to have" to the "to be", that involves the formation of a mature person.

Key words: Catholic church, economic teaching, human dignity, entrepreneurship, social doctrine.

И. М. Фенно

ОСОБЕННОСТИ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО УЧЕНИЯ КАТОЛИЧЕСКОЙ ЦЕРКВИ

Статья посвящена анализу особенностей социально-экономического учения Католической церкви. Социальное учение Католической церкви в середине XX века, особенно после Второго Ватиканского собора предлагает содержательные и обоснованные позиции включенности церкви в разные измерения общественной жизни, среди которых активное привлечение граждан в управление государством, принятие решений и осознание своей ответственности за развитие различных сфер общества, участие в экономическом регулировании и хозяйственном управлении. Автор сосредоточивает внимание на позиции РКЦ по основным аспектам экономической составляющей человеческого поведения, социальной мотивации как одного из факторов экономического развития, морально-этических основ предпринимательства. Социально-экономическое учение Католической церкви в первую очередь предоставляет нравственную и ценностную основу для практического воплощения ее в жизнь верующим. Стоит однозначно констатировать, что РКЦ не предлагает каких-либо экономических или социально-политических систем и программ, зато предлагает свои принципы и установки, которые должны послужить для экономического развития, в основе которых достоинство человека.

Ключевые слова: Католическая церковь, экономическое учение, достоинство человека, предпринимательство, социальная доктрина.